

Svete Višarje

O slovenskih božjih poteh piše Franci Petrič

Med najstarejšimi, najvišje ležečimi, najbolj priljubljenimi in tudi zdaj najbolj obiskanimi slovenskimi božjimi potmi so Svete Višarje. Ne le nekoč, tudi danes romamo sem Slovenci, in to iz »treh Slovenij«: iz domovine, zamejstva in izseljenstva. To je kraj srečevanja treh svetov: slovenskega, romanskega in germanskega. Tu je zibelka »srečanj treh dežel«, ki že leta zbira na Marijinih božjih poteh Slovence, Italijane, Furlane in Nemce. Sem v Kanalsko dolino, zadnji del Koroške, kjer je zdaj že Italija, porojamo tudi mi ob koncu letošnje romarske sezone. V teh dneh, ko se tamkajšnji gorski svet že odeva v jesenske barve, ko piha z bližnjih vršacev prvi hlad in se jesensko sonce zlati po vrhovih in pašnikih, je tod najlepše...

Višarska Marija

Stari romarji vedo za znan običaj, ki ga je opisal tudi Narte Velikonja v romanu »Višarska polena«, ko so romarji v spokornosti nosili k Mariji na Višarje polena za ogrevanje romarskih domov. Zdaj polen ni več ob peš poti, saj se večina Marijinih častilcev odloči za gondolo, ki že od petdesetih let naprej povezuje 1789 visok višarski vrh s Kanalsko dolino. Kljub temu lažjemu načinu pa se je vendarle najlepše sprehoditi po starodavni poti »Za mlini«, po kateri so stoletja hodili romarji. Ob njej so bile nekoč skladovnice z višarskimi poleni. Ta pot se odcepi proti hribu takoj, ko se oddaljimo od Trbiža in se približamo Žabnicam. Tik pred mostom za bencinsko črpalko zavije cesta proti hišam pod gozdom in naprej ob višarskem potoku čez Longovo senožet, skozi Podrtje in Žabniško planino. Tu se strma vzpetina bolj izravna in po zadnjem vzponu se izza hribčka pokažejo višarske romarske hiše, ki so se stisnile pod zavetje Marijine cerkve. Tako domače in toplo je v tem zavetju. Sem vodijo seveda še druge poti. Cesta pelje iz Zajzere. Domačini iz Žabnic, Ukev in Ovčje vasi pa vam bodo pokazali še katero.

Do nastanka brezjanske božje poti so bile Svete Višarje osrednja slovenska božja pot. Ko so sredi 18. stoletja izdali posebno knjigo o Višarjah in čudežih, ki so se tam zgodili, je bilo znano, da je tja poromalo po 100.000 romarjev iz

Koroške, Kranjske, Štajerske, Goriške in Furlanije. Prihajali so s Tirolskega, Salzburškega in od drugod. Na Višarje so najbolj romali v času od velike do male maše, romarska sezona pa je tu nasploh kratka, saj traja le od junija do rožnovenske nedelje. Odkar so gori smučišča, je tudi v drugih letnih časih več obiskovalcev, kljub temu pa ostaja poletni čas, zaradi ugodnih vremenskih razmer in dostopnosti, najbolj privlačen.

O nastanku božje poti na Svetih Višarjah se je ohranilo staro izročilo, ki pravi, da je leta 1360 neki pastir iz Žabnic iskal izgubljene ovce. Našel jih je na vrhu Višarij, klečeče okoli brinovega grma. Začuden pastir je zagledal v njem lep lesen kip Marije z Jezusom. Tudi sam ga je počastil s poklekom, nato pa odnesel v župnišče v Žabnice. Župnik ga je spravil v omaro. Toda naslednji dan je bil kip spet na gori in ovce okrog njega. Tudi tretji dan se je prizor ponovil. Žabniški župnik se je obrnil na oglejskega patriarha in mu povedal vso zgodbo. Patriarh je ukazal, naj postavijo na kraju, kjer so kip našli, kapelico.

V knjigi višarskih čudežev je zapisan tudi prvi čudež. Ko so ljudje hiteli zidati kapelico za najdeni Marijin kip, je bil med njimi tudi slep možakar, ki bi jim rad pomagal. Pa ni mogel, zaradi svoje slepote. Ko je izrazil željo, da bi pomagal pri zidanju, če bi bil zdrav, je spregledal...

Številni čudeži in nenavadni dogodki so privabljali romarje na to goro, da je tu božja pot zacvetela kot nikjer drugje. Toda leta 1780 jo je prizadel vihar jožefinskih reform. Državna oblast je romanja prepovedala. Oltarje so podrli in razprodali, iz cerkve pa izkopali tlak. Vse premoženje je bilo zaplenjeno in dano v verski sklad za nove župnije. Ljudje pa niso pozabili Višarij. Prošnje so romale prav do cesarskega Dunaja. 15. septembra 1790 je cesar Leopold II. zopet dovolil romanja. Kmalu je bilo vse kot nekoč. Dolge procesije so se vrstile z vseh strani. Ob petstoletnem jubileju, leta 1860, se jih je zbralo največ. Zapisano je 86 slovesnih procesij, 109 slovenskih in 56 nemških pridig in 1477 maš...

Drug vihar je poškodoval Višarje med prvo svetovno vojno. 16. septembra 1915 je, poškodovana zaradi granat, zgorela višarska cerkev. Marijin kip je bil rešen in imel zavetišče dolgo časa v Mariboru, pri Sv. Križu nad Dravogradom in v Žabnicah ter je končno na kresni večer 1925 zopet prišel »domov«. Tu kraljuje po različnih zgodovinskih viharjih še danes. Svetišče, ki je bilo tolikokrat popravljeno, danes krasi lepe slike Toneta Kralja, oltar, kjer kraljuje starodavni Marijin kip, je narejen iz kosov baročnega marmornega oltarja, ostala oprema je veliko skromnejša kot nekoč, saj so jo poškodovali ali odnesli viharji zgodovine. Najlepša oprema pa je čudovit razgled, ki se od cerkve odpira na vse strani.

Najbolj značilen pogled na Višarje